
HÍRÖSSZEFOGLALÓK

Hírösszefoglaló rovatunkban a MTA-DE Közzszolgáltatási Kutatócsoport munkájában résztvevő egyetemi hallgatók írásait közöljük. A rovat célja, hogy a Közjavak blog és folyóirat profiljába illeszkedő, – a közjog területét tágan értelmezve – legfrissebb tudományos hírekről, álláspontokról, az egyes közjogi szervek döntéseiről első kézből nyújtson információt az olvasóközönségnek.

EP AJÁNLÁS A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA JOGI ÉS ETIKAI VETÜLETEIRŐL*

Az Európai Parlament nemrégiben tartott plenáris ülésén elfogadott egy olyan ajánlást, amelyben a mesterséges intelligenciát és annak etikai, bizalmi kérdéseit rendezte. Az egyre erősödő innováció ellenére ugyanis bár születtek érdemi javaslatok a szabályozás kapcsán, mégis vannak megválaszolatlan kérdések: Ha egy technológia által károkozás történik ki fogja viselni a felelősséget? Mi történne, ha ezek a mesterséges eszközök átvinnék az emberek feletti hatalmat?

A vállalkozásoknak és a magánszemélyeknek kiemelt védelemben kell részesülniük az egyre feltörekvő innovatív megoldások felett. Ily módon pedig a mesterséges intelligenciának nem pusztán jogszabályok mentén deklarativnak lennie, hanem egyben etikai elvek mentén is igazolt szabályozásra van szükség. Az Európai Parlament mindezek alapján egyfajta úttörő szerepet vállalt magára, eddig ugyanis még senki sem foglalkozott a fent említett kérdésekkel. A Parlament által elfogadott ajánlás az alábbi témaköröket érinti.

1. Szellemi tulajdonjog

Amennyiben az Unió vezető szerephez jutna a mesterséges intelligencia globális szabályozásának kérdésében, fontos, hogy az európai szabadalmak és a szellemi-tulajdon, valamint annak jogi rendszere nem sérülhet. A technológiai fejlesztések ezúton tehát nem helyezkedhetnek szembe az Unió normáival és nem válhatnak az emberek kárára sem. Ily módon deklarálni szükséges azt a tényt, miszerint szellemi tulajdonjoggal kizárólagosan az ember és az ember által létrehozott alkotás bírhat. Az MI ezúton pedig össze sem vethető az emberrel és az általuk készített szerzeményekkel, hiszen jogi személyiséggel sem bír.

* Készítette: *Kovács Viktória*, joghallgató, DE ÁJK

2. Felelősségvállalás a károkozásban

A mesterséges intelligencia jelentős kockázati tényezőket hordoz magában, így egyértelműsíteni kell a felelősségvállalást egy esetlegesen bekövetkező károkozás esetére. Ide a tevékenységi kör tág formái értendők, hiszen a ténylegesen kivitelezett aktivitás mellett, a virtuálisan megjelenő tevékenységek is potenciális veszélyforrás jelenthetnek. A Parlament ajánlásában mindezek orvoslására egy olyan felelősségbiztosítási rendszer létrehozását vetette fel, mint ami a gépjárművek esetében kerül alkalmazásra, ezzel segítve az átlátható és biztonságos helyezetszabályozást.

3. Etikai vetület

Végül, a robotika és egyéb technológia megalkotásával párhuzamosan meg kell határozni azokat a kötelezettségeket és elveket, amelyek mentén a fejlesztés és az innováció megvalósítható. Ez valójában annyit jelent, hogy az MI-vel szemben kifejezett elvárás lesz, hogy azokat minden esetben ember alkossa meg, s az működésükben emberközpontúak legyenek. Legyen biztosíték arra, hogy megkülönböztetés, valamint elfogultságmentes technológiáról van szó, amelynek átlátható a működése és tevékenységében elszámoltatható. Továbbá az adatvédelmi szabályok, s az alapvető jogok betartására minden esetben maradéktalan betartási kötelezettség terhelje őket. Azok a technológiák kapcsán, amelyek már önálló tanulásra is képesek, fontos, hogy a tervezési folyamatban minden egyes részlem úgy legyen megalkotva, hogy annak összes működési pontját ember felügyelje. Fennáll ugyanis annak a kockázata, miszerint, ha egy funkció súlyos vétséget okozna, akkor a technológia feletti kontroll ne vesszen el, s így az ember általi beavatkozással letiltható legyen az önállóan végzett folyamat.

Az elfogadottak alapján határozottan állítható, hogy az Unió a mesterséges intelligencia szabályozásának és fejlesztésének az élére állhat. A témában ugyan legkorábban jövő év elején várható a bizottsági jogalkotási javaslat elfogadása egy az azonban biztos: ha az Unión múlik, a robotok még jó ideig nem fogják uralni a világot.

Források jegyzéke:

- <https://24.hu/tech/2020/10/21/europai-parlament-mesterseges-intelligencia-ajanlas-szabalyozas/> (letöltés dátuma: 2020. január 5.)
- <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasz/ep-a-mesterseges-intelligencia-nem-rendelkezhetszellemitulajdon-jogokkal/> (letöltés dátuma: 2020. január 5.)

- <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20201015STO89417/> (letöltés dátuma: 2020. január 5.)
- [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2012\(INL\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2012(INL)&l=en) (letöltés dátuma: 2020. január 5.)
- [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2020/2014\(INL\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2020/2014(INL)) (letöltés dátuma: 2020. január 5.)
- [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2015\(INI\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2015(INI)&l=en) (letöltés dátuma: 2020. január 5.)

JELENTŐSEN SZIGORODTAK A DRÓNHASZNÁLAT SZABÁLYAI*

2021. január 1. napjától megváltoztak az egységes európai uniós szabályozást követően a légitözlekedésről szóló törvény rendelkezései Magyarországon. A drónok ipari felhasználásán túl, azok hobbi-alkalmazása is egyre nagyobb teret hódít, mely ily módon a drónozás teljeskörű szabályozásának bevezetését igényelte. Azonban a drónhasználattal kapcsolatos fejlesztések és technológiai változások egy olyan állandó jellegű, gyors, jogi környezethez alkalmazkodó reakciót igényelnek, amely a fejlett kor vívmányait egy újonnan megjelenő követelményrendszerhez igazítják.

Mielőtt kitérnénk a változások részletes ismertetésére, fontos megemlíteni, hogy a magyar szabályozás terén a drónok használatának kérdése és azoknak jog általi rendezése eddig sem volt egy egyszerű és könnyen áttekinthetőnek nevezhető szabályozás. A mostani szabályrendszer azonban még ennél is összetettebbé vált, úgyhogy összegyűjtöttem azokat a változásokat, amikre a legjobban figyelni kell.

1. Az uniós szabályozás

A Bizottság 2019/947-es számú végrehajtási rendelete 2020. december 31. hatállyal egy egységes fogalomhasználatról rendelkezett a drónszabályozás tárgykörében. A Bizottság 2019/945. számú felhatalmazáson alapuló rendelete tehát továbbra sem adott teret egy különálló, önálló dróntörvény megalkotásának: A szabályozás többszintű maradt, s az uniós rendeletek adta keretrendszer tovább bővítette a tagállami szabályok körét.

A rendelet hatálya alá tartozó eszközként az alábbi definíció került meghatározásra: *Ide tartoznak a pilóta nélküli légi járművek, valamint a légi járművet távolról vezérlő, távirányítással működtetett berendezések.* Az eszközök működtetésében egy alanyi határt is megszabott a végrehajtási rendelet: 2020. december 31-től a távpilóták alsó korhatárát ugyanis 16 évben határozta meg, valamint a drónok vezérlését egy elméleti vizsga teljesítéséhez köthette. A feleletválasztós kérdésekből felépített teszt ugyanis olyan ismereteket követel meg a távpilótától, melyben annak tanúbizonyságot kell tennie a repülésbiztonság, az adatvédelem, valamint a légi közlekedési szabályokon túlmenően a magánélet tiszteletben tartására vonatkozó ismereteiről. A drónreptetés csak a sikeres vizsga birtokában végezhető.

Az engedélyhez nem kötött, ún. nyílt drónműveletek pedig ott végezhetők, ahol a távpilóta nem repül embertömeg felé, a légi jármű pedig látótávolságon belül marad, s az nem emelkedik 120 méternél magasabbra. Minden más esetben engedélyköteles a drón használata.

* Készítette: **Kovács Viktória**, joghallgató, DE ÁJK

2. Magyar szabályozás

A magyar drónszabályozás jogforrásaként az 1995. évi légiközlekedésről szóló XCVII. törvény szolgál, melyet 2021. január 1-jétől az uniós rendeletek adta keretszabállyal összhangban kell alkalmazni.

A változások jóval szigorúbbnak mondhatók. A légi járművek üzemen tartóknak (vagyis a dróntulajdonosoknak is) regisztrációs kötelezettségük van a légiközlekedési hatóság irányába, továbbá a drón-műveletek foganatosításához egy külön kormányrendeletben meghatározott, az aktuális légtér információkat szolgáltató mobilapplikáció-használatára kötelezettek. A drón reptetése a mobilalkalmazás használata nélkül tehát minden esetben tilos. A módosításnak köszönhetően pedig a továbbiakban az arra jogosult szervezetek – például repülésbiztonsági, köz- vagy nemzetbiztonsági okokból – a pilóta nélküli légi járművet bármikor feltartóztathatják, annak működését elektronikai úton megzavarhatják, s azt igazoltan leszállásra kényszeríthetik.

A szigorítások között talán a legfontosabbnak tartom annak kiemelését, hogy a módosító jogszabály a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény, valamint a Büntető Törvénykönyvről 2012. évi C. törvény rendelkezéseit is kiegészítette.

A drónnak, mint bűnelkövetési eszközként való értelmezése az alábbiak szerint alakul: 2021. január 1-jétől a magánlakásértés szabálysértési alakzatát valósítja meg az, aki a pilóta nélküli légi jármű jogosulatlan használata során más lakásáról, egyéb helyiségéről, vagy ezekhez tartozó bekerített helyről jogosulatlanul hang- vagy képfelvételt készít. Ezzel szemben bűncselekményt valósít meg és elzárással büntetendő, aki a pilóta nélküli légi jármű jogosulatlan használatával más lakását, egyéb helyiségét, vagy ezekhez tartozó bekerített helyet megfigyeli és az ott történeteket rögzíti. Amennyiben az ilyen megfigyelés alkalmával készített hang- vagy képfelvételt nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszik, azzal súlyosabb bűncselekmény valósul meg, mely egy évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető. Mind a szabálysértés, mind a büntetőeljárás csak a sértett magánindítványára indítható meg, vagyis a felelősségre vonás értelmében a sértettnek kifejezetten fel kell lépnie a jogsértővel szemben.

3. Kivétel, engedmény

A magyar drónszabályok alól a saját udvarunkon végzett használat sem minősül kivételnek: a drónhasználat bejelentése ugyanis akkor is kötelező, ha azt a családi ház udvarán, a saját lakóingatlanunk felett, alacsonyan történő reptetéssel vesszük igénybe. Ez ugyanis ugyanolyan eseti légtér igénylése alá eső bejelentési kötelezettséget keletkeztet, mint a drónnak bármely más

lakóépület feletti reptetése esetén. Ez alól pedig sem magassági engedmény, sem mobilapplikáció használata alóli kibújási lehetőség nincs.

A magyar szabályozásban az engedélyezés szintje csak 2 kört határol el, mely a játék és a nem játék pilóta nélküli légi jármű megkülönböztetése. Értelemszerűen a játék szabadon használható, nem tartozik azonban a játék fogalma alá az olyan készülék, mely a pilótától 100 méterre képes eltávolodni, adatrögzítő eszközzel felszerelt, vagy súlya meghaladja a 120 gramm tömeget. A Bizottság 2019/947 számú rendelete a tagállamok számára lehetővé tette, hogy a távpilóták alsó korhatárát a nyílt műveletek esetében (vagyis 120 méter magasságig való reptetéskor) a 16-ról 14-re, vagy 12 évre csökkentse. A magyar jogalkotó ezzel a lehetőséggel azonban annak ellenére nem élt, hogy a magyar jogrendszer sajátosságaira tekintettel – különösen a büntethetőség általános szabályainak, valamint a korlátozott cselekvőképesség figyelembevételére - az életkor csökkentése indokolt lett volna.

Források jegyzéke:

- A Bizottság (EU) 2019/947 végrehajtási rendelete (2019. május 24.) a pilóta nélküli légi járművekkel végzett műveletekre vonatkozó szabályokról és eljárásokról: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0947&from=EN> (letöltés dátuma: 2021. január 25.)
- A BIZOTTSÁG (EU) 2019/945 FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE (2019. március 12.) a pilóta nélküli légi jármű-rendszerekről és a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek harmadik országbeli üzemeltetéséről: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0945&rid=1> (letöltés dátuma: 2021. január 25.)
- 1995. évi XCVII. törvény a légiközlekedésről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

MIKOR ELLENTÉTES EGY KÖZJOGI SZERVEZETTSZABÁLYOZÓ ESZKÖZ AZ ALAPTÖRVÉNNYEL? - DÖNTÉST HOZOTT AZ AB*

Az Alkotmánybíróság 2021. január 7. napján meghozott 1/2021. (I. 7.) számú határozatában egy közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangjáról foglalt állást. Az ügy tárgyát a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII.11.) Korm. határozat képezte. Az országgyűlési képviselők egynegyede utólagos normakontroll keretében kérte, hogy az Alkotmánybíróság a kormányhatározat 3-8. és a 10. pontjának Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja meg és azokat a közzététel időpontjára visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.

Az indítványozók indoklásukban előadták, hogy a kormányhatározat támadott pontjai normatív jellegűek, így azok Alaptörvénnyel való összhangja utólagos normakontroll eljárás keretében felülvizsgálható. Álláspontjuk szerint a „Kormány határozat 4-8. és 10. pontjai sértik az az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését.”, valamint azok ellentétesek a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nfatv.) egyes rendelkezéseivel.

Az indítványozók emellett azt is sérelmezték, hogy a kormányhatározat támadott rendelkezéseiben polgárokra vonatkozó, tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezések szerepelnek. Az indítványozók ezzel kapcsolatban hivatkoztak 36/2015. (XII. 16.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásokra, melyek szerint „amennyiben közjogi szervezetszabályozó eszköz szervezetén kívülre irányuló kötelező, normatív szabályozást valósít meg, az egyben az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmét eredményezi.” Az indítványozók szerint továbbá a közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabállyal való ellentéte önmagában megvalósítja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmét is. Hivatkoztak továbbá arra is, hogy a Korm. határozat 4., 6–7. és 10. pontja az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés alapján sarkalatos törvényi szabályozást érint.

Az Alkotmánybíróság a kérelmet az érintett határozat 3. pontja vonatkozásában visszautasította, az indítvány többi részét viszont megalapozottnak találta.

Az AB megállapította, hogy a kormányhatározat 4. pontja általánosan kötelező magatartási szabályozást tartalmaz, így tartalmi értelemben jogszabálynak minősül. Mivel a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 23. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a Kormány normatív határozatban nem állapíthat meg általánosan kötelező magatartási szabályt, ezért az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a támadott rendelkezés valamely jogszabályi rendelkezés – jelen esetben Nfatv. 15/A. § (1) bekezdése - megisméltésének tekinthető-e. Az AB a vizsgálat alapján arra a következtetésre

* Készítette: **Dr. Soltész Péter**, DE ÁJK

jutott, hogy a kormányhatározat 4. pontja nem tekinthető a jogszabályi rendelkezés megismétlésének, így sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság a kormányhatározat 5. pontja vonatkozásában megállapította, hogy az a Nfatv. 15/A. § (1) bekezdése megismétlésének minősül, így - lehet, hogy az az adott rendelkezés törvényellenes, de – az nem tekinthető alaptörvény-ellenesnek.

Az AB a határozat 6. és 7. pontjánál is lefolytatta az előző pontokban írt vizsgálatot. Megállapította, hogy az érintett pontok ugyanúgy általánosan kötelező magatartási szabályt tartalmaznak és azok nem tekinthetők egyetlen jogszabályi rendelkezés megismétlésének. Ezt követően azt vizsgálta az AB, hogy az érintett pontok jogszabály rendelkezésbe ütközése alaptörvény-ellenességet megvalósít-e. Ezzel kapcsolatban az AB hivatkozott egy korábbi döntésére, a 36/2015. (XII. 16.) AB határozatra, mely szerint „egy jogszabályi rendelkezésbe ütközése akkor valósít meg alaptörvény-ellenességet, ha ez a jogrendszer koherens struktúráját súlyosan sérti, azaz a jogalkotás és a jog érvényesülése tekintetében fel nem oldható ellentmondást, zavart eredményez”. Az AB a vizsgálat alapján arra a következtetésre jutott, hogy a kormányhatározat 6. és 7. pontja alaptörvény-ellenes, mivel sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szabályozott – jogbiztonság követelményét magában foglaló - jogállamiság elvét.

Az Alkotmánybíróság a kormányhatározat 8. pontja vonatkozásában – hasonlóan, mint az 5. pontjával kapcsolatban – megállapította, hogy az a jogszabályi rendelkezés megismétlésének tekinthető, így az nem minősül alaptörvény-ellenesnek. A 10. pontja vonatkozásában - Alaptörvénnyel való összhang tekintetében - lefolytatott vizsgálat eredményeként pedig azt állapította meg, hogy az érintett pont nem alaptörvény-ellenes, mivel az a jogszabályi rendelkezés megismétlésének minősül, továbbá, mert az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdéséből nem következik kizárólag az, hogy integrációs mezőgazdasági termelés-szervezés minden formáját sarkalatos törvényben kellene szabályozni.

Összességében, tehát az Alkotmánybíróság a 1910/2015. (XII.11.) Korm. határozat 4., 6. és 7. pontját alaptörvény-ellenesnek minősítette, mivel azok általánosan kötelező magatartási szabályokat tartalmaztak jogszabályi rendelkezés megismétlése nélkül. Viszont azokat az indítványtól eltérően – tekintettel arra, hogy az már huzamosabb időn át volt hatályban - nem ex tunc, hanem csak ex nunc hatállyal semmisítette meg.

Források jegyzéke:

- 1/2021 (I. 7.) AB határozat

MAGYAR ÜGY KAPCSÁN ÉRTELMEZTE AZ EUB A KÜLFÖLDI UTASOK ÁFA-VISSZATÉRÍTÉSI JOGOSULTSÁGÁT*

Az Európai Unió Bírósága a C-656/19. számú Bakati ügyben nemrégiben hozott ítéletével több kérdésben is állást foglalt, mely kérdéseket a határ-menti kereskedelem és az áfa-mentesség (az uniós jogban: hozzáadottérték-adó, röviden: héá), uniós jogi szabályozásának értelmezése kapcsán előzetes döntéshozatal során terjesztett a magyar bíróság az EUB elé. A döntés számos problémás kérdést rendezett, mely által a határmenti kereskedők részben fellélegezhetnek.

Számos határ-közeli település van Magyarországon, amelyek boltjaiba ukrán és szerb magánszemélyek tömegével járnak vásárolni a kedvező áfa, vagyis helyesebben áfa-mentesség miatt. Ugyanis az itt vásárolt termékek után az EU-n kívülről érkező állampolgárok visszakaphatják az áfát, feltéve ha bizonyítják, hogy az áru elhagyta Magyarország (és az EU) területét. Az erre a célra szolgáló úgynevezett „zöld papírral” igazolja ezt a NAV eljáró munkatársa a határátlépés során, amelyet a külföldi állampolgárnak a kereskedőhöz vissza kell juttatnia, hogy a 27%-os áfát visszakapja.

Az adóhatóság így a korábbi években górcső alá véve a határ-menti kereskedőket, vizsgálataiban a kereskedők hátrányára többnyire úgy ítélte meg, hogy nem jogosultak a korábban említett zöld papírra, mert álláspontjuk alapján az áfa-mentesség kizárólag akkor illeti meg a külföldi utast, és végső soron a kereskedőt, ha a külföldi utas valóban egyszeri, saját szükségletét szolgáló vásárlást valósít meg. Az a vásárlás, ami kereskedelmi jellegű, nem részesülhet áfa-mentességben.

A Bakati Kft. a szerb-magyar határ közelében, Tompán bérelt raktárba fuvarozta a termékeit, ahol a vevőinek áfa-visszaigénylő lapokat állított ki, annak tudatában, hogy a vétel továbbértékesítés céljából történik. Az Európai Unió területét elhagyását igazoló dokumentum kézhezvételét követően a Bakati visszatérítette a vevők részére a vásárlás során megfizetett áfa összegét. Az adóhatóság egy adóellenőrzés során azonban megállapította, hogy a szóban forgó beszerzések túlmutattak a személyes szükséglet és a családi használat körén, és ez kizárta, hogy útipoggyásznak lehessen minősíteni. Az adóhatóság azt is megállapította, hogy a Bakati export jogcímén sem illeti meg az adómentesség, mivel e társaság az említett termékek kapcsán nem kezdeményezte az exporthoz kapcsolódó vámhatósági kiléptető eljárást, így többek között áfa különbözet és adóbírság megfizetésére kötelezte a Kft-t. A Bíróság a személyi poggyász fogalmán túl a hozzáadottérték-adó mentesség érvényesítésének feltételeire kereste a választ.

Az ügyben az EUB pár hete kimondta: az áfa fogyasztási típusú adó, ezért kizárólag a fogyasztás helyén lehet adóztatni. Ha tehát bizonyított, hogy az

* Készítette: *Szutor Beáta Bella*, joghallgató, DE ÁJK

árakat kivitték az Unió területéről, akkor jár az áfa mentesség, hiszen azokat nem az Unió területén fogyasztották el. Ezzel lényegében a kereskedőknek adott igazat.

Ha esetlegesen a külföldi utas áfa-mentességének feltételei mégsem teljesülnének, úgy az ítélet szerint az áfa-mentesség (és az áfa-visszatérítési lehetőség) járhat azon az alapon is, hogy a „hagyományos” áfa mentes termékexport feltételei teljesülnek. Ennek során azonban nem feltétele a visszatérítésnek az, hogy a vámhatóságok a vámeljárást lefolytassák. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha a vásárló az úgynevezett „zöld papírt” bemutatja a kereskedőnek, akkor a kereskedő annak a vizsgálata nélkül jogosult az áfát-visszatéríteni a külföldi utasnak (és azt visszakérni az adóhatóságtól), hogy kereskedelmi vagy nem kereskedelmi áruforgalomról volt-e szó, vagy – kereskedelmi áruforgalom esetén – a vámeljárást lefolytatták-e.

Az ítélet értelemszerűen megkönnyebbülést jelent valamennyi határ-menti kereskedő számára, azonban a bíróság teljes körű állásfoglalásának hiányában még mindig nem teljesen egyértelmű, hogy hol van a határ a magánutas és a kereskedelmi célú forgalom között.

Források jegyzéke:

- <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=F83B71FDAF81ABAEA210D071E3A189DA?text=&docid=235704&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4047426> (letöltés dátuma: 2021. február 22.)
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210120/dontott-az-europai-birosag-fellelegezhetnek-a-hatarmenti-kereskedok-466008> (letöltés dátuma: 2021. február 22.)

NEM ALAPTÖRVÉNY-ELLENES A GÖDI KÜLÖNLEGES GAZDASÁGI ÖVEZET KIJELÖLÉSE*

Az Alkotmánybíróság véleménye szerint a Kormány intézkedése nem alaptörvény-ellenes, azonban előírta, hogy az Országgyűlésnek a helyi önkormányzatok számára az önkormányzatok által ellátott kötelező feladat- és hatáskörök ellátásához azokkal arányban álló költségvetési, illetve más vagyoni támogatást kell biztosítania. Rendes körülmények között e támogatásokat a parlament, veszélyhelyzet esetén a Kormány csökkentheti közérdekre hivatkozással, de nem lehetetlenítheti el a helyi önkormányzatok működését.

1. Előzmények

2020 áprilisában már írtunk róla (lásd.: *Különleges gazdasági övezetre hivatkozással változhat az önkormányzatok adókivetési joga*), hogy a kormány – veszélyhelyzet idején - rendeletet fogadott el, amely következtében a különleges gazdasági övezetek kijelölésének lehetőségével (a 135/2020 (IV. 17.) kormányrendelet alapján) a helyi adóbevételek bizonyos szintű átstrukturálására is sor került. E jogszabály preambuluma utal a jogi aktus meghozatalának céljaként a járvány okozta gazdasági következmények redukálására és munkahelyek megőrzésének elősegítésére. A kormány a vészhelyzetre hivatkozással, akkor nyilváníthat ilyen minőségűvé egy területet, ha:

- az intézmény nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánított,
- legalább 100 milliárd forint teljes költségigényű,
- a megye területének jelentős részére kiható gazdasági jelentőségű és
- munkahelyek tömeges elvesztésének elkerülését, új beruházás vagy bővítés megvalósítását szolgálja.

2. Gödi Önkormányzat alkotmányjogi panasza

A Kormány 136/2020. (IV. 17.) Korm. rendelettel Göd város közigazgatási területén (pontosabban: Samsung SDI Magyarország Zrt. területét) különleges gazdasági övezetet jelölt ki és ezen övezetbe tartozó, köztulajdonban álló közutak, közterek, közparkok tulajdonjoga a megyei önkormányzatra szállt át, ezen utóbbi lett jogosult a helyi adók kivetésére és beszedésére is. E szabályozás a veszélyhelyzet követően is fennmaradt.

Érdekesség, hogy a gödi Samsung SDI Magyarország Zrt. 2019-ben bejelentette, hogy 2020-ban 390 milliárd forinttal bővíti akkumulátorgyárát és csaknem 1200 új munkahelyet hoz majd létre. E bejelentés a kormány keleti nyitásának is köszönhető, hiszen az azt megelőző évben Dél-Korea több mint

* Készítette: **Dr. Lovas Dóra**, tudományos munkatárs, MTA-DE Közzszolgáltatási Kutatócsoport

400 milliárd forintot investált a magyar gazdaságba. A beruházáshoz a magyar állam majd 35 milliárd euró támogatást is ad, amely kapcsán az Európai Bizottság vizsgálatot kezdeményezett annak megállapítására, hogy a szubvenció nem e tartozik az EUMSz 107. cikk-ében megfogalmazott tiltott állami támogatások hatálya alá.

Tehát ezen gyár esetében prognosztizálható a beruházás nagyságához mérten megnövekedő árbevétel és ahhoz kapcsolódó növekvő iparüzési adóbevétel is, mely ezen túl a pest megyei önkormányzathoz folyik be a település – Göd - helyett.

2020. második felében Göd város önkormányzata alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz, a fent említett kormányrendeletekkel szemben. Az előterjesztő véleménye szerint a szabályozás által megvalósított tulajdonjog korlátozás nem felel meg a szükségesség és arányosság követelményeinek, továbbá a hátrányos megkülönböztetés, valamint a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközik.

3. Alkotmánybíróság döntése

Az Alkotmánybíróság véleménye szerint a Kormány intézkedése nem alaptörvény-ellenes. A testület kifejtette, hogy a tulajdon és ahhoz kapcsolódó jogok gyakorlása társadalmi felelősséggel jár, amelyet a helyi önkormányzatnak is viselnie kell, valamint számolnia kell az ingatlanulajdona (, amely köztulajdon) társadalmi kötöttségeivel, így azzal is, ha a közfeladat központi döntéssel ingyenesen átkerül egy másik önkormányzathoz. Ezen utóbbi körbe tartozik a Kormány intézkedése, hiszen a tulajdon nem korlátozhatatlan alapjog, valamint a döntés nem számít kisajátításnak, továbbá megfelelt a szükségesség és arányosság követelményeinek. Szükséges volt, mivel nem lehetett a járványra és annak következményeire előre felkészülni, amely elleni védekezés gazdasági és társadalmi hatásai túlmutatnak a veszélyhelyzet időtartamán. Az intézkedés továbbá nem valósít meg hátrányos megkülönböztetést és tiltott visszamenőleges hatályú jogalkotás nem állapítható meg.

Végül azonban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy ha az állam a helyi közügyek körébe tartozó önkormányzati közfeladatot (a jelen esetben az adóztatást) átad egy másik önkormányzatnak és ezzel az önkormányzat folyó évi költségvetésében hiány keletkezik „*ez a hiány nem lehet olyan nagyságú, amely ellehetetleníti az önkormányzat helyi közügyek körébe tartozó feladatainak az ellátását*”.

Források jegyzéke:

- [AB határozat alkotmányjogi panasz elutasításáról és alkotmányos követelmény megállapításáról](#) (letöltés dátuma: 2021. február 28.), Ügyszám: IV/839/2020.
- A veszélyhelyzettel összefüggésben a nemzetgazdaság stabilitásának érdekében szükséges intézkedésekről szóló 135/2020. (IV. 17.) Korm. rendelet
- Göd város közigazgatási területén különleges gazdasági övezet kijelöléséről szóló 136/2020. (IV. 17.) Korm. rendelet

A HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI RENDSZER ÚJABB REFORMJA*

2021. február 22. napján az Országgyűlés elfogadta a hulladékgazdálkodási rendszer megújítására vonatkozó törvényjavaslatot, amely korábban az Alkotmánybíróságot is megjárta. A törvény szerint a módosításra a körforgásos gazdaságra való átállás, az illegális hulladéklerakók felszámolása, a hulladékot illegálisan elhelyezők szigorúbb büntetése, és a visszaváltási rendszer kialakítása, miatt kerül sor. Továbbá a szándék szerint a hulladékgazdasági tevékenység racionalizálását szolgáló jogszabályi módosítások hozzájárulnak ahhoz, hogy megóvjuk a természeti kincseinket és megtisztuljon az ország.

A Magyar Kormány Klíma- és Természetvédelmi akciótervében is szereplő nemzetközi célkitűzések is fontos szerepet játszanak a hulladékgazdálkodás reformja kapcsán. A kormány célja egy olyan innovatív, zöld, digitalizált, saját hulladékát feldolgozni képes ún. körforgásos gazdasági modell kialakítása, melynek fontos szerepe lenne az EU által 2030-ra és 2050-re kitűzött klímavédelmi célkitűzéseiben- ilyen például a szén-dioxid kibocsátás csökkentése.

1. Körforgásos modell néhány jellemzője

Forrás: <https://hosz.org/korforgas/mi-az-a-korforgasos-gazdasag-diohejban>

* Készítette: **Dr. Nagy Péter Zsombor**, DE ÁJK

Az alábbi képen láthatjuk a körforgásos modell megvalósulásának szakaszait. A körkörös gazdaság termelési és fogyasztási modellje arra épül, hogy egyszeri fogyasztás helyett a termékek élettartamát a lehető legjobban meghosszabbítsuk. Egyszerűbben megfogalmazva: a felhasznált nyersanyagból újra felhasználható nyersanyag legyen!.

A modellel megkímélhetjük a Föld nyersanyag készleteinek a végleges kiürítését, mely napról napra folyamatosan csökken a pazarló életmód és a versenyző nagyhatalmak miatt.

2. Törvénymódosítás főbb újításai

A hulladékgazdálkodási feladatok hatékonyabb ellátását és koordinálását szem előtt tartva a Magyar Kormány egy új koncessziós modell bevezetésével valósítja meg a hulladékgazdálkodás reformját, amelyben az állam által meghatározott feladatokat, amelyek a hulladék összegyűjtésétől egészen annak hasznosítására történő előkezeléséig egy magánszereplő fogja elvégezni.

A koncessziós eljárás nyertesének vállalnia kell, hogy teljesíti az EU által meghatározott, évekre lebontott hulladékgazdálkodási célszámokat, elvégzi a szükséges beruházásokat, miközben a háztartások rezsiköltségei nem emelkedhetnek, továbbá azon hulladékok tulajdonosai, akik értékkel bíró hulladékokkal rendelkeznek, az ő részükre a koncesszornak a hulladék átadásakor kompenzációt szükséges nyújtania. Ez a megoldás biztosítja a hulladék tulajdonosait, hogy nem éri hátrány őket az új modell bevezetésével.

Az országgyűlés úgy vélte, hogy az illegális hulladéklerakókkal szemben is erőteljesebb fellépés szükséges, ezért a kormányhivatalok 2021. márciusától saját szervezetén belül hulladék-gazdálkodási hatóságokat hoznak létre és más szervekkel együttműködve, a jogsértőket szemben pénzbírsággal is felléphetnek. A szabályozással egyidejűleg a 2012. évi C. törvény (Btk.) rendelkezései is változáson estek át, miszerint: jelentős mennyiséget meghaladó hulladék elhelyezéséért három évig terjedő szabadságvesztés, veszélyes vagy különösen jelentős mennyiségű hulladék elhelyezéséért pedig akár 5 év szabadságvesztéssel is büntethetők a jogsértők.

Az 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) *betétdíj* alcímét visszaváltási díj alcíme váltja fel. E alcím szerint az üvegek és műanyag palackok, fém palackok vásárlása esetén betétdíjat kell fizetni. A betétdíj összege visszajár a vásárolt termék – üveg, műanyag/fém palack- visszaváltásánál, melyet vagy automata rendszeren keresztül vagy kézi visszaváltó helységnél kell majd igény bevenni. A Nyugati országoknál ez egy nagyon bevált módszer, hiszen a vásárló a vásárlás során többlet költségként felszámolt betétdíjat, később visszakaphatja, ha visszaviszi a beváltó „pontokra”. Ezzel egy olyan folyamat indulhat el, mellyel az egyszer kifizetett betétdíjakat, mindig újabb és újabb vásárlás során

fel tudja a vásárló használni és ezzel egyidejűleg tudatosan válik majd környezetbaráttá.

3. Működőképes lehet-e a koncessziós modell?

Körforgásos Gazdaság Nemzeti Hivatalának létrehozását a ITM még 2020-ban vetette fel, mely a „kukaholdingot” más néven az NHKV Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt.-t váltotta volna fel, de végül 2021-ben koncesszió keretében a magánszereplőknek adná meg a hulladékkal való gazdálkodás lehetőséget az állam.

Ez esetben a koncesszornak semmilyen kockázata nincs, hiszen veszteséges működés esetén állami támogatást kapna. A koncesszor a javaslatba foglalt állami támogatás lehetőségére tekintettel kockázatmentesen végzi majd a tevékenységét. Az államnak ez a mögöttes felelősségvállalása nem feltétlen kifizetendő hosszútávon, hiszen a koncesszoron nincs „nyomás” a teljesítmény minőségének megőrzésében és annak fejlesztésének. Ez alapján a koncesszióban a koncesszor csak nyerne, és beláthatatlan időre majdhogynem egy teljes iparágat venne el a piacgazdaságból, emellett óriási mértékű gazdasági erőfölényre, s versenyelőnyre tenne szert a drasztikusan összezsugorodó (szabad) piaci hulladékgazdálkodási szektorban.

A jogalkotó által választott megoldás a piacgazdaságnak, a tisztességes gazdasági versenynek, a vállalkozás szabadságának, és a vállalkozáshoz, valamint a tulajdonhoz való jognak, a tőke és a szolgáltatás szabad áramlásának, illetve az áruk mozgásának és a letelepedés szabadságának szükségtelen és aránytalan korlátozásával járhat.

Források jegyzéke:

- MAGYAR KÖZLÖNY 2021. február 25. napján megjelent 30. száma
- 2012. évi C törvény a Büntető Törvénykönyvről
- A 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

A Közjavak folyamatosan várja a minimum 10.000, maximum 25.000 karakter terjedelmű, a folyóirat profiljába illeszkedő tanulmányokat. A kéziratok megküldése előtt javasoljuk a formai követelményekre vonatkozó szabályok áttanulmányozását. A megjelentetni kívánt tanulmányokat a szerkesztőbizottság részére az alábbi e-mail címre kérjük megküldeni: bartha.ildiko@law.unideb.hu

A szerkesztőbizottság által befogadott tanulmányok hagyományos módon, a negyedévente megjelenő elektronikus folyóiratban, valamint az interaktív kozjavak.hu blogoldalon is megjelennek. Erre tekintettel a tanulmányok elkészítését és benyújtását kétféle formában kérjük megtenni.

Formai követelmények

A tanulmányokat word dokumentumban, Times New Roman betűtípusban, 12-es betűmérettel, normál sortávolsággal, sorkizártan kérjük elkészíteni.

Hivatkozási rendszerre vonatkozó követelmények

A szerkesztőbizottság kéri a szerzőket, hogy amennyiben lehetőség van rá, a tanulmányokat egyfelől a hagyományos szövegekőzi lábjegyzettel ellátott formátumban, valamint az elektronikus megjelentetést elősegítő sorközi hivatkozásokat tartalmazó változatban is szíveskedjenek elkészíteni.

1. Blog változat:

Amennyiben a forrás nyilvános weboldalon is teljes terjedelemben elérhető (pl. egy hatályos törvényszöveg, tanulmány, jelentés stb.), akkor a wordbe ágyazott hiperhivatkozással (a hiperlinket a szövegben a forrásra egyértelműen utaló szóhoz vagy szókapcsolathoz rendeljük hozzá).

Példa:

"Az információszabadság lényege, hogy a társadalom tagjainak joga van a közérdekű adatokat ([Infotv. 3. § 5.](#)) megismerni, betekinteni az ezekkel kapcsolatos dokumentációba."

Amennyiben tudományos irodalmi forrást hivatkozunk meg ezzel a módszerrel, a hiperlink alatt csak olyan elérhetőséget adjunk meg, amely a közlemény bibliográfiai adatait is teljeskörűen tartalmazza és a szerzői jogi követelményeknek megfelelően lett közzétéve. Amennyiben ez nem lehetséges, a 2. pontban ismertetett hivatkozási formát alkalmazzuk.

Ha nem érhető el (vagy nem teljes terjedelemben) a forrás nyilvános weboldalon, a forrást a megfelelő szövegrész után szögletes zárójelben jelöljük a folyóirat változathoz lentebb megadott hivatkozási rendszer szerint.

2. Folyóirat változat:

Könyveknél:

Sivák József–Vigvári András (2012): *Rendhagyó bevezetés közpénzügyek tanulmányozásába*. Budapest: Complex, 35-40.

Tanulmánykötetben, gyűjteményes kötetben megjelent szövegek esetében:

Mickiewicz, Ellen (2000): Institutional Incapacity, the Attentive Public, and Media Pluralism in Russia. In: Richard Gunther, Richard Mughan, Anthony (eds.): *Democracy and the Media*. Cambridge: Cambridge University Press., pp. 85–121.

Folyóiratban megjelent tanulmány esetében:

Selck, J. Torsten (2004): On the Dimensionality of European Union Legislative. In: *Journal of Theoretical Politics*. Vol. 16., No. 2. April, pp. 203–222.

Hetilapokban/napilapokban megjelent, szerző nélküli írások hivatkozása:

Közös rendszer – felkészült irányítás (2011). In: *Szabadhajdú Városi Hetilap*, 2011. 21. évf. 42. sz. (12. 20.) 4–5. old.

Mindegyik fenti esetben az alábbiak szerint kérjük a pontos oldalszám megjelölését, amennyiben szükségessé válik: magyar szakirodalomnál „34–54. old.” és angol szakirodalomnál „pp. 34–54.”

Kérjük, hogy a szerzők a tervezett tanulmány részét képező képeket, ábrákat vagy táblázatokat is külön dokumentumban is küldjék el (ábrák és táblázatok esetében olyan formátumban, amelyben lehetséges ezek szerkesztése - diagramoknál excelben).

© 2021 MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható.

Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.